

Ridder René Victor

Herman VAN GOETHEM

Op 5 november van dit jaar overleed te Antwerpen Ridder René Victor, die lid geweest is van de Vereniging voor Wetenschap vanaf haar stichting in 1935 tot aan zijn dood. In de jaren voor de oprichting van de Vlaamse Akademiën was hij uiterst actief in de Gemengde Kommissie, die bestond uit leden van de Gentse Koninklijke Academie en van onze vereniging en de weg naar eigen akademiën sterk heeft weten te bepalen. Ridder Victor behoorde tot de eerste kern van de in 1938 benoemde leden. In de volgende bijdrage belicht H. van Goethem een van de aspecten uit het vruchtbare en rijke leven van ons overleden lid.

Met het heengaan van prof. mr. ridder R. Victor verliest Vlaanderen een belangrijk en veelzijdig voorman. In 1921 promoveerde Victor voor de Centrale Examencommissie tot doctor in de rechten en in 1922 werd hij advocaat aan de balie te Antwerpen, waar hij 62 jaar lang actief bleef tot enkele dagen vóór zijn overlijden.

Als auteur verdiende Victor zijn eerste sporen met belangrijke Nederlandstalige artikels over rechtsfilosofie en rechtstheorie; voor die disciplines in het recht was dat een primeur in Vlaanderen. In 1931 mocht Victor aan de V.U.B. de eerste Nederlandstalige leerstoel bekleden over de algemene grondbeginselen van het recht¹. In zijn openingscollege sprak hij over het belang van de Nederlandse wetenschap voor de algemene rechtstheorie.

De betekenis van René Victor als jurist en flamingant was groot; ook was hij van 1964 tot 1970 fractieleider van de P.V.V. in de Antwerpse gemeenteraad. Dit alles werd reeds elders beschreven. Wij staan enkel even stil bij zijn actie voor de uitbouw van de Nederlandstalige rechtsleer in Vlaanderen en de stichting van het *Rechtskundig Weekblad* in 1931, waarvan hij ook hoofdredacteur werd.

Via het *Rechtskundig Weekblad* heeft Victor een belangrijk aandeel gehad in de totstandkoming van de wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in rechtszaken. Tesaamen met de actie van de „Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden”, die door het weekblad ruim werd gepropageerd, vormden zijn scherpe pen en spitse bijdragen een degelijk tegengewicht voor de invloedrij-

1. Zie *Rechtskundig Tijdschrift* 1932, 114. Wat de *Encyclopedie van de Vlaamse Beweging* terzake vermeldt, is niet correct.

ke Franstalige oppositie. Het proza van de woordkunstenaar Victor werd toen in het parlement gelezen en besproken.

R. Victor gaf ook belangrijke impulsen aan de Nederlandse rechtsleer in Vlaanderen en ijverde onverdroten voor de ontwikkeling van de rechtstaal. Het *Rechtskundig Weekblad* werd van bij de aanvang het wekelijkse forum waarop vooraanstaande juristen hun vaak belangrijke pennevruchten aan de man brachten. Victor richtte de „Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek” op, een reeks waarin meer dan 50 monografieën verschenen. Hij evalueerde uitvoerig de Vlaamse rechtsliteratuur in tienjaarlijkse en later jaarlijkse overzichten alsook in zijn boek *Een Eeuw Vlaamsch Rechtsleven* (Antwerpen 1935, 129 blz.).

Hiermee belanden we bij de historicus René Victor. Zijn *Eeuw* was de eerste geschiedkundige studie over de vernederlandsing van het gerecht. Met dit boek sloot Victor op symbolische wijze een lange periode uit de Vlaamse ontvoogdingsstrijd af. De historicus Victor kenmerkt zich door een opvallende encyclopedische kennis: hij bezat een uitstekende bibliotheek en dito geheugen. Nochtans verviel hij nooit in een loutere „histoire événementielle”. Zo verwoordde Victor in zijn *Eeuw* op indringende wijze het verband tussen taal, cultuur en sociale klasse, en plaatste dan op die achtergrond de strijd omtrent de vernederlandsing van het gerecht: die actie had niet alleen het belang van de beklaagde, de eiser en de verweerder tot doel, maar ook de vernederlandsing van de juristen zelf, opdat die eindelijk het nodige zouden bijdragen tot de Vlaamse cultuur en tot de verheffing van het volk. Die gedachte kwam in heel zijn werk vaak terug. Het verklaart waarom enigszins pamflettaire geschiedschrijving hem nooit helemaal vreemd was. Zijn wat pathetische taal en stijl en mogelijk ook het ontbreken van een historische vorming maken van zijn *Eeuw* eerder een pleidooi voor de Vlaamse Beweging dan wel een zuiver wetenschappelijke studie. Dit kan Victor nauwelijks ten kwade worden geduid: hij had alles te recent en van te nabij meebeleefd om de nodige historische recul te kunnen nemen; ook was hij aangevoelen op dubieuze werken als die van A. Prayon-van Zuylen (*De Belgische taalwetten*, Gent 1892) en van P. Fredericq (*Schets eener geschiedenis der Vlaamsche beweging*, Gent 1906-1909). In zijn *Eeuw* is vooral de synthese over de groei en evolutie van de Vlaamse rechtsleer waardevol.

Nog belangrijker, zowel qua volume als qua inhoud, is de *Schets ener geschiedenis van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen* (Antwerpen 1960, 613 blz.). Dit lijvige werk is een goudmijn van herinneringen aan anekdotes, activiteiten en figuren. Op boeiende wijze, in typische „Victorstijl”, toont het werk de substantiële bijdrage aan van de Antwerpse Conferentie tot de vernederlandsing van het rechtswezen en het culturele leven in Vlaanderen. Nog veel meer dan in zijn *Eeuw* toont Victor zich beslagen in de geschiedenis van de Vlaamse Beweging. Hij was er zich van bewust dat met heel wat publikaties over dit thema voorzichtig moest worden om-

gesprongen. Zo was hij de eerste die, aan de hand van een verslag van J. Vuylsteke uit 1878, erop wees dat de wet van 1873 op het taalgebruik in strafzaken op vele punten een hele verbetering betekende van de bestaande toestand. Zelfs H. J. Elias en A. W. Willemsen zouden hem dat nadien niet nadoen en zonder meer de gangbare mythe overnemen. Ook b.v. inzake de oorlogstijd en de woelige jaren '30 en over collaboratie en interne conflicten in de Vlaamse Conferentie schreef Victor waardevolle bladzijden. Wel is hij al te mild voor de houding van de Liberale Partij in de negentiende eeuw t.o.v. de taalwetgeving. Zo stelt hij de voorgeschiedenis van de wet De Vigne-Coremans uit 1889 voor alsof liberalen en katholieken eendrachtig voor de nieuwe wet ijverden; bovendien nam de liberaal De Vigne zeker niet hetzelfde initiatief als de katholiek Coremans, en de rol van Jan Van Rijswijck in november 1888 was een heel andere dan Victor schrijft. Leemten van die aard, die alle in elkaars verlengde liggen, vormen de enige tekortkomingen in deze lijvige studie en dat is een prestatie van formaat voor iemand van wie toch geen uitgebreid bronnenonderzoek werd verwacht. Victor's *Schets* is een waardevolle studie over een belangrijk segment in de vernederlandsing van het gerecht; bovendien zit er heel wat cultuur- en mentaliteitsgeschiedenis in vervat. Door dit alles aan het verleden te ontsluiten heeft René Victor in aanzienlijke mate het pad voor latere historici geëffend. Victor heeft er bewust naar gestreefd ook bij de jongeren de geschiedenis van de vernederlandsing van het gerecht levend te houden. Daarom bundelde hij een aantal belangrijke artikels en studies van twee juristen die hierbij een vooraanstaande rol hadden vervuld maar in het vergeetboek dreigden te raken, J. H. P. Bellefroid en J. Orbie.

Het is een raadsel hoe Victor de tijd vond voor dit alles, ondanks een drukke advocatenpraktijk. Wij hadden het geluk enkele weken voor zijn dood aanwezig te zijn bij een van zijn beroemde tafelredes, misschien wel zijn laatste. Daarin vertelde hij terloops over paus Leo XIII, hoe die, 90 jaar oud geworden, werd aangesproken door een kloosterzuster die hem toevertrouwde dat ze elke dag bad opdat de paus 100 jaar zou worden. Waarop Leo XIII antwoordde: „Mais, Ma Soeur, pourquoi limiter la bonté de Dieu ?”!

Zo ook leek René Victor onverwoestbaar en vol vitaliteit. Hij overleed te Antwerpen op 5 november, 87 jaar oud.